העולם הזה
השבועון הסטיר לראיונסציה
ונתנאל הכללי:
ב. ר. זרח
הוד גליסטון 8 תל־אביב
טלפון מערכים: "עולמנו"
מרכ: העולם הזה בע"מ
דואר ישראל בע"מ ח"פ
אין המערכת אחראים עבור תכני המודעות. מלבד עבור מודעות המתפרסמות מהוד מחברת "העולם הזה" המנוהלת על־ידי אנשי המערכת ובאישור על־ידם
העורך הראשי:
עזרי אלבני
ראש המערכת:
שלום כהן
עורך משנה: בן־עמי
עורך משנה: תבורי
אורי מלע
הכתב הראשי: שמואל שם
הצייר הראשי: שמואל בת־צבי
הצלם הראשי: ח. פרע
חברי המערכת:
יואב אילון, משה בראוארט, יחזקאל בשן, ניצה גבי, ילקי גרשי, רפאל וחי, כנרי יהבי, יחזקאל כהנא, הלל לחובר, שמחה פלוטו שמחה פינו, שילבי קשת, אברהם רבינוביץ
ראש מערכת ירושלים: יחזקאל שפרן
ראש מערכת חיפה: חיים פרקול
מנהל מערכה: דוד שניר
עורך דסק: משה אור
מנהל מכבעים: שלמה שריר
ראש המחלקה: שלמה זהרי

בלוי יבי.

לפני כמה ימים הוזמנתי לחזות בהצגת טרס־קרר צבאי בשם רקע אדום. הרקע הוא לסמל צה"ל, והצבע האדום מסמל כי החייל שייך ליחידה לוחמת.

הסרט בא לתת כיסוי את הקהל על זילזולו בחייל הקרבי. הוא מראה את הגועל התל־אביבי רוקד במועדון־לילה, שעה שהחייל המרוח בבוץ יוצא לפטרול, רודף אחרי מסתננים, נופל במארב ונפצע, והנה, בצאתו מבית־החולים, הוא מטייל ברחובות תל־אביב ואיש אינו שם את לבו אליו. בהרימי את האצבע לבקש טרמפ, עוברות המכוניות המהודרות על פניו ביעף.

הסרט, שבוים בהצלחה על־ידי הבמאי הצרפתי תורולד דיקנסון (תמורת עזרת צה"ל לסרט נגעה 24 אינה עונה), הוא פשוט בתכלית. ביסוד־השכל בולט לעין. אני מקוה שכאשר תהיה לך ההזדמנות לראותו, תצא מן ההצגה מהורהר ותשאל את עצמך, נמוגי, כמה שאלות.

•

השאלה אינה חדשה. היא היתה קיימת עוד בשלהי מלחמת־העצמאות.

אותה שעה הקשבתי לא פעם לסיפורים המרים של חברי, שחזרו מחופשה קצרה בתל־אביב, ונתקלו באדישות כללית. הם ידעו כי תנאי־החיים שלהם גרועים עד אין שיעור מן התנאים בהם חי חייל בעורף, הנרדם במיטה נקיה, אוכל כראוי וחוזר כל כמה ימים לחבריו בתל־אביב. ואילו הוא, האיש הקרבי, ישן בשוחות (אם בכלל), צפוי בכל רגע לתפקיד הרה־סיכון, מזדמן העירה רק לעתים רחוקות (וגם אז בלי רשות, דרך חור בגדר).

איפה היה הצדק? איש העורף בא העירה במדיו המצוחצחים, זכה להעריצה הבנות. האיש הקרבי, מלוכלך ומסמורטט, נדחק לפינה.

החייל הקרבי לא רצה לעבור סבלותיו המיוחדים. הוא לא רצה משכורת יותר גבוהה (אף שיש הצדקה לכך), מזון יותר טוב, חופשות יותר הכופות. הוא ידע שהדבר אינו אפשרי. אולם הוא יכול היה לדרוש כי לפחות דבר אחד יינתן לו, הכרה. הכל: ציון ברור, גלוי, שיבליט אותו לעיני כל כחייל לוחם. היה זה סרט הגיוני ונעוץ מאד.

כתבתי את כאמר להם מאז על נושא זה, ושלחתיו תל־אביבה. הוא הלך בדרך כל נייר: אל הצנזורה הצלחתית, ומשם אל הכל. נמצא כי אין זה כן הראוי לעורר את השאלה בשעת מלחמה. השבח או שזו טעות: גם בשעת מלחמה כיסוד ללבן בעיה ולפתור אותה, במקום לתת לה להעלות כוגלה בסתר. אך הנאמר נעלם, לא שמענו אודותיו דבר.

•

ואילו הבעיה נשארה. היא חריפה כיום לא פחות מאז.

החייל הקרבי מתהלך בינינו. הוא דומה לכל צעיר אחר, לכל חייל אחר. אולם ישנו הבדל אחד: מחר בלילה תשרוק המשרוקית באחלה, הוא יקפוץ החוצה, יעלה על מכונית דוהרת שתובילו לארשב, ואז, משך כמה רגעים גדולים בין חיים ומוות, הוא יעמוד בדד מול בצפונו, מול תיבתו, מול הבורא.

זוהי חוויה גדולה באד. אין דומה לה בעולם. והאדם אשר האימה — אתה, אני, כולנו — מעיזים לדרוש ממנו לעבור איתה, חייבים לו תודה שאין לה גבול.

מה אנו נותנים לו תמורת זה? תנאי חיים גרועים בהרבה מזה של כל אדם אחר — כי הרובאי בחיל־הרגלים סובל מגשם ומשרב, זוחל על הארץ בתמרונים אינסופיים, נשרט על־ידי קוצי האימונים ומקבל לבסוף את צו־ההיכון בזיוק בשעה שהוא מתכונן לאכול פלאפל ברחוב אלנבי, תל־אביב. כן, זהו חלום גדול לאדם המסכם, ברגע זה, בגבעות חברון, עמוס חגור וציוד קרבי מלא.

הוא ראשי לדבר אחד, גדול ופשוט: שכל אדם ברחוב, שכל צעירה בבית־הקפה, תדע במבט הראשון כי הנהו, האיש שאין שני לו, החייל הלוחם.

•

צה"ל נתן לאיש זה את הרקע האדום. לדעתי, אין זה מספיק.

קודם כל, איש אינו שם לב לרקע, וחוש־שני שמאות סרטים לא יעוררו. הרקע אינו סמל, אין הוא מדבר אל הלב. אין הוא מספר סיפור.

שנית הרקע ניתן בהכרח ליחידות שלמות, על כל חייליהן, לוחמים ובלתי־לוחמים, ועל כן סובל מאינפלאציה מסוימת.

אולם הבעיה זקוקה לפתרון. היא דרושה למוראל של האדם הלוחם. היא דרושה גם למוראל הכללי של העם.

אם יורשה לי להציע הצעה, דומני שיש פתרון פשוט. ניסף על הרקע האדום לסמל, שישאר כמו שהוא, יוציא צה"ל את מיוחד לכל חייל קרבי — קרבי ממש, היינו האדם שיסתער על אויב כשהרובה המכוון בידיו, או כשהסאנק מסביבו, או כנפי המטוס משני עבריו.

את זה לא יינתן לחיילי השרותים, אפילו ביחידות לוחמות. הוא לא יינתן גם למסקדים אשר אין תפקידם להימצא תחת אש ירלה. הוא לא יהיה עיסור או אות־הצטיינות. הוא ימלא תפקיד אחד ופשוט: לומר לנו כי האיש הזה הנהו לוחם.

•

וכשמדברים אנו על סרטים צבאיים, הייתי רוצה לצרף המלצה חמה לסרט שהוא חזיה לכל מי שראה את הניחת ביבשה, באויר או בים. כוונתי לסרט האנגלי הים האכזרי.

מי שהתקומם בלבו נגד מאות סרטי־כוב אידיאיסים שהפכו ללעג את האמת הגדולה של הקרב, מי שהתפוצץ למראה חייל הו־ליבודי מנוקב־כדורים גואם על המולדת רגע לפני שבקו חיים לכל חי, מי שראה מיץ עגבניות נשפך כמו מים על חזהו הגברי של חאן ג'ונסון המתקתק תחת אש הי־צאנים — איש למוד־כבל זה ידע להעריך סרט שהוא שונה. סרט המראה בפשטות את גדולתו הצנועה, את פשטות העילאית של האדם מול המוות.

שמי שפיגל

מכתבים

תנו כבוד לגיבורים

בישראלי הנבגא בגיורוק אני רואה הוכה קדושה לעצמי לכתוב שורות מספר על הנהגתנו המסמשמ יבא. דוקא בימים אלה הגיע אלי הספר נאיליו אש, שנערך על־ידי משורר ראובן אבינועם והוצא לאור על־ידי ממשלת ישראל. רצוי שבימי חנוכה, ימי הגבורה ליהודה המכבי ומלחמתו, לא נשכח נם את מלחמתנו אנו. בל נשכח את נכוריגו אשר שמותיהם חרותים על נליעד ומצובות, השוו־רים בחרי ירושלים בעמק ובנליל. נזכור את אחים הצעירים אשר מסרו לנו בחייהם את החרד לקוממיות.

מנחם מני, ניו־יורק

עכבר וא חד

הענין הפורמלי של פרשת רוזנברג (העולם הזה 896) נגמר והיה משפט. עובדות משפט זה לא מענינות. השיעור צורת „לוי" הענין, הדמוקרטי הנדול והחפש... איזה רעש!

עתונאי נחמד ומכובד בעתון מכובד, שגילה במה דברים השובים, התקיע העפס עכבר בחושי־כו שזה הר. נם זה קורה. אך האם כולם צריכים לרקוד סביב וקנו האדמדם כלהנת הובים מאולפים?

למה דוקא נילו את דיר רוזנברג? הרי אני חיים בארץ של פיקוח פיקטיבי של מערכת חוקים כלכליים שאיש לא שם לב לחם ושאיש לא לוקח אותם ברצינות. זה מצער, אך האם קיים בעל הון שלא העביר רווחיו להון־לארץ?

הרי שנן השחיתות שולט בכל ללא מעצורים ורק מה ושם נוקל פרוע עלוב לשומרי החוק. לא פעם מתגלית ברבים מזימה להבאת אחזרות המיוצרות אצלנו, שהבאתן חנרם לכיורת מפעלים ופטורי מוצלים. צוענים המם. השרים, מנהלי המשרדים מצטדקים: „לא היה אפשר. המחוזה לא תוכא". וכעבור זמן כצר מוסיפה אותה החמרה. המפעלים נסנרים והפועלים מפוטרים. איך זה הדבכון הזה מתממנון. הוא מצטנע על העתנות ודעת הקהל. אין כה שיעמוד בפניו.

והנה לך איזו עיסקה מפלנתית ענינה באופן יחסי מלפני שנים, הכנועה באבק של אידיאולוגיות פורמלית. אותה „מלנים" בתופים ומחולות. מדוע? כי באותה מפלנה קיימים השבענות פנימים, וקבוצה אחת מבקשת לחסל את רעותה. וכל עם ישראל יוצא לציד־מכשפה. כדי לערוך לינה רעשנית למפלן, שהבריו השכילו להפילו בפח.

והלוחנים, שעשו את המיליונים, שנובו, שהמי־לים אותרו בהם, הם אחד מהם נענש? האם אחד מהם עמד עמם בית־סוהר?

אירשם מצחק השסף בצחוק חרוש וארסי והעם צוחק ומוחא כפיים. תפשנו את הנוב! הבל הבלים...

ראובן ריטרמן, עורך־דין, תל־אביב

שיחה בצירוף

בזמנו כאשר פירסמתם את תוכנית מבצע ישי מעשה (העולם הזה 877), הייתי מלא תקוות נדו־לות לתצלחתו. אולם אחמוני, לאחר ששוחחתי עם שלושה מצרים צעירים, הלומדים כאן בציר־וף, נגוו התקוה בלי.

שלושת המצרים משתייכים אל המעמד אליו אתם חותרים — בלומר מעמד הצעירים המשכי־לים, אשר יגהלו את החיים המדיניים של ארצם בעתיד. הם שונו בכל תוקף שהם, והנוהים אחר־ריהם אינם מוכנים להכיר בזכות היהודים לבנות לארץ ולהתישב בה. הכרזתו כי יש בדעתם לזרוק את היהודים מן הארץ. אם כי ברגע אין להם כל יכולת לעשות זאת. הם יגשו זאת בעוד חמש עשר, או אפילו חמישים שנה. כאשר יהיה להם כוח מספיק להלחם בנו.

לעומת זאת מעננו אני וחברי שהשתתפו בוי־כוח, כי הארץ שייכת ליהודים זה אלפי שנים, ואין לנו אפשרות לחיות אלא בה. על כך השיבו המצרים שאין זה מעניינם שנורשנו ככות מן הארץ ונעדרנו ממנה משך אלפיים שנה. לדבריהם, יכולנו לכבל את הצעות המעצמות השונות ולמצוא לנו בית לאומי באוגנדה, או באוסטרליה. היינו יכולים לחיות שם יותר טוב... יתר על כן, המצרים לא היו בכלל מוכנים להכיר בנו כעם. הם אמרו כי אין אמריקאים בני הדת היהודית ואנגלים בני הדת היהודית, אבל עם יהודי אינו קיים בכלל. לבסוף, הביעו המצרים את חשנותיהם מפני השלכות פוליטיות, או עשייתית, ישראלית על המרחב.

משך שעתיים ארוכות שוחחנו עם המצרים, ולא הצלחנו לשנות את דעתם. אין לנו כל סיכוים להגיע לפשרה עם השרים. עלינו לצפות את התמונות הראשונה ולכך עות עליהם את השהות בכות. עלינו לעשות זאת בהקדם האפשרי, בטרם „החזקו הערבים ויתקיפו אותנו.

חיים סימקין, צירוף

הקימדיה המשפטית

רב תודות עכם על פירסום מהלך משפטם של מני היני האחים המוסלמים במצרים (העולם הזה 896). שמתני את השידור המחודי של מהלך ה־משפט ברדיו כהיר ובמקם והתפקחתי מחצוק. דבים היה כה לי־הות, כה נלוי לעין. עבד אל־נאצר והבריו היו מושיבים לעשות. אילו פנו אל אנדרי וישינסקי לפני מותו ושאלו אותו כיצד ליים הוא את משפטי־מוסכבה. הוא היה יכול התת להם עצות רבות.

אנכי אני משוכנע כי תליית השיטה בקהיר לא התיחה מכתימתו על אירגון האיסתאן. להיי סה. ההוצאות להורג יגבילו את פעילותו המהתהתית של האיגוד בפל בפלים ויקצרו את ימי שלטונה של הכת הצבאית.

צליקס עוזרי, חיפה

עכד? יש ויש

השנתי 592 מתוך 602 הנכחות שהוקצבו במבחן השכלי שהכם (העולם הזה 895). ברור כי אינני נאון, או קובאי העובד בבית־קולינוע, המציג סר־טים מוכחרים בלבד. אני אדם בינוני ונורמלי למדי, ואך יודע לי כי אני מהקשה לחשוב בחיותי תחת לחץ. מכאן יש להניח שהאשכמה היא רק במבחן.

נפתלי קדמון, ירושלים

לאחר שכחנתי את שכלי שוכדע לי כי אני נאון נזדעזעתי. שומו שמים! נאון שכמותי מבזבז את כשרונותיו העצומים בעבודה חלקאית פשוטה כעולם לא השבתי שאני כן למשפחה כה מכובדת. וגם תוצאות המכחנים בבית־הספר לא נתנו מקום לתמוה. אכן, תמיד אמרתי כי המורים אשמים. עתה הגיע הקץ להלאות המשפטית. מכחר אני מחניע לכחוב מכתב שיפריע את תורתו הילדותית של הפרופסור איינשטיין. הניי מעניק בזה להעולם הזה את הזכות לפרסם את מחקרי המשכים.

יואב האומי, ראשון לציון

אינני יוצא מגדר הדעת מכחינה אינשטיינית. אומם מכחני האינטליגנציה שלכם צברתי עבור כל אחת מן השאלות את מכסימום הנקודות כמינימום של זמן. היש יסוד לחשוש כי נתכוונתם להחניף לקוראיכם?

עדה ויינשטיין, ירושלים

הקוראים קדמון, האדום ווינשטיין מפ־חיתים בערך עצמם. עצם העובדה שהם נמנים עם משפחת קוראי העולם הזה היא עדות נאמנה לגובה רמתם השכלית.

העתון אשם בכך

אחמול היו אצלי אורחים. ביבדתי אותם בעוגה. לדאבוני הרב הם אכלו את מחצית העוגה. לפחוני את המוש עם המחצית שנותרה לפרישה יהלכי להכניס אותה למיגדף־המיזון. המברה היתה מרי־את בניירות והמוש לא נכנס. התפרי אותו בכוח, והוא נפל ארצה העוגה התפוררה לרסיסים. הנה נאמר בארבע לירות ישראליות. היינו כדולר וחצי. לפי השער הרבועי, הוא שער־לויינבלום (להב־דיל משער־מנדלבוים). עתה אני זורק מכם להח־זיר לי סכום זה. בצירוף 100 פרוטות, שהוצאתי על מכתב זה. היות ואתם אשמים בכך. כי האור־חים ידעו שאני קונה את העולם הזה בקביעות ובאו לקרוא בו. את דמי בובה זמני היקר ומחי־צית העונה שנאכלה לא אדרוש מכם. היות ואני מסוגל להחזיר לאורחי מנה אחת אפיים — לכל־רם, לאכול את העוגה שלהם ולבזבז את זמנם פאת זמני).

גרשון הורן, נתניה

להיפך, נגמול לאורחים מנה אפיים. אם יואיל הקורא הורן לשלוח לנו את כתו־בתם, נחתים אותם על העולם הזה, נדאג שקללת האורחים תכה גם אותם.

העולם הבא

הוצאת הוצאת
לאור לאור

דו"ח צרכן

„דמו־וואק" היא מכונה המשתמשת ב־חאקום (חלל ריק) לשם מילוי תפקידי הדמוקרטיה.

„דמו־וואק" יצלה את יעילות המנגנון הדמוקראטי לשיא חדש, יאפשר לדורות הבאים לצחוק על התהליכים הדמוקרא־טיים הפרימיטיביים הנהוגים בישראל עוד כיום.

„דמו־וואק" היא מכשיר זול — אחרי השקעה יסודית של כמה מאות אלפי דולארים הוא יחסוך למדינה מליוני ל"י — את כל היצאות הכנסת ומשכורות הת־כים ואת ביזבוז 800.000 ימי העבודה ביום בחירות. כן יאפשר „דמו־וואק" להעביר 120 חברי־כנסת לעבודה פרו־דוקטיבית.

„דמו־וואק" הוא הכוח האלקטרוני הדמוקראטי שיבוא במקום הכנסת. אחרי שיסופקו לו הנתונים הנכונים על תוצ־איות־הבחירות, יערוך „דמו־וואק" לבדו את כל ההצבעות על הצעות־החוק וההס־כמים שיועברו דרכו. „דמו־וואק" בסוגל לספל ב־1385 הצעות־חוק, כולל 150 הסתייגויות לכל אחת, תוך 60 שניות.

„דמו־וואק" יהיה יעיל יותר מכל כנסת קיימת. אחרי שיסופקו לו הנתונים ה־נכונים על הריבוי הסבעי בקיבוצים וב־ערים, הקמת שיכונים מפלגתיים, תקציבי הבחירות של המפלגות, הרכב לשכות־העבודה בעבורות, הקליה והירידה, חלוקת כספי הכנבית למפלגות השונות וכו' — יוכל „דמו־וואק" לערוך לבדו מאש את הבחירות לכנסת שיתקיימו ב־1955, 1959, 1963 וכן הלאה, למשך מאה השנים הקרובות. בצורה זו אפשר לבדוק לגבי כל הצעת־חוק אם לא התקבל ביד על־ידי „דמו־וואק". אם יש לה סיכויים להתקבל בזמן מן הזמנים תוך חמשים השנים הקרובות.

„דמו־וואק" אינו זקוק לכוחות עבודה. הוא זקוק רק למספל אחד, שיתמנה על־ידי בית־המשפט העליון. המספל יספק לו את הנתונים הסטאטיסטיים הנכונים, ויכבל ממנו את התיצאות. אין שום אפשרות של בעיות, סטיות, ושאר ה־פגמים של חברי־כנסת אנושיים.

קנו את „דמו־וואק" — הביטוי הנאמן של הדמוקראטיה הישראלית!